

ZONGULDAK TİCARET VE SANAYİ ODASI

ZONGULDAK'TA RÖDEVANSLI SAHALARIN MEVCUT DURUMU VE İYİLEŞTİRME İÇİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

ARALIK 2015

ZONGULDAK'TA RÖDEVANSLI SAHALARIN MEVCUT DURUMU VE İYİLEŞTİRİLMELERİ İÇİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Zonguldak Taşkömürü Havzasında Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) tarafından üretime değer görülmeyen atıl sahalarda 1989 yılından bu yana rödevans usulü yapılan kömür üretimiyle özel firmalar ulusal ve yerel ekonomiye büyük katkı sağlamaktadır.

Rödevanslı kömür sahalarında özel firmalarca, 2014 yılı rakamlarıyla 4.600 kişi direkt istihdam edilmiş, ayrıca 25 yıllık sürede 175 milyon TL / SGK işveren payı ve TTK'na 250 milyon TL rödevans payı ve çeşitli vergiler ödenmiştir. Bunun yanı sıra, yan sanayiye ciddi kaynak aktararak endirekt istihdamın artması ve yerel piyasanın canlılığı sağlanmıştır.

1989-2014 yılları arasında rödevanslı sahalarda özel firmalarca toplam 9,5 milyon ton kömür üretimi yapılmıştır. Rödevans uygulamasının başladığı yıldan itibaren üretim miktarı her yıl artış göstermiş ve 2011 yılında da 1 milyon tonun üzerine çıkmıştır. Üretilen kömürler demir çelik sektörüne, termik santrale, çimento fabrikalarına, sanayiye ve yakımlık olarak piyasaya sunularak, enerjide yerli kaynak payı artırılmış ve bir miktar kömür ithalatının önüne geçilmiştir.

2012 yılı itibarıyla dünya kömür piyasasında fiyatların büyük ölçüde düşüşe geçmesi ve Devlete ait olan ÇATES'in rehabilitasyon sürecinin iyi yönetilememesi nedeniyle sevkiyat programlarındaki düzensizliklere bağlı olarak rödevanslı sahalarda ciddi ekonomik sıkıntılar yaşanmaya başlanmıştır. Bunun sonucu olarak da yıllık 1 milyon ton seviyesini bulan üretim miktarı 2013 yılında 590 bin tona gerilemiştir. Soma'da meydana gelen elim kaza ve kaza sonrasında 6552 sayılı Torba yasanın yürürlüğe girmesi ile rödevanslı sahalarda birçok işletme üretimini durdurmak zorunda kalmış, 4.600 olan istihdam sayısı 1.500'e gerilemiştir.

Soma kazası sonrası 11.09.2014 tarihinde yürürlüğe giren 6552 sayılı torba yasayla, işçilik ücretlerinin en az iki asgari ücret seviyesine çıkarılması, haftalık çalışma saatlerinin %20 oranında azaltılması, yıllık ücretli izinlerin artırılması, yeraltı işçilerinin erken emekliliğinin sağlanması yönünde düzenlemeler yürürlüğe girmiştir.

Torba yasa öncesi rödevanslı sahalarda işçilik ücretleri, o tarihte yürürlükte olan asgari ücretin ortalama olarak 1,3 katı üzerindedir. İki asgari ücret uygulaması, haftalık çalışma saatlerinin % 20 azaltılması, yıllık izinlerin artırılması ile 2.000 TL civarında olan işçilik maliyetleri 3.650 TL ye yükselmiştir.

Yasanın bu şekilde yürürlüğe girmesi zaten çok cüzi karlarla hatta maliyetini ancak karşılar durumdaki rödevanslı sahalarda üretimin durma noktasına gelmesine ve birçok rödevanslı sahanın faaliyetlerini durdurmasına neden olmuştur. **4.600 kişi düzeyindeki istihdam 1.500 seviyelerine düşmüştür. İşçilik maaşları, SGK payları ve TTK ya rödevans borçları ödenemez hale gelmiş, kentin ekonomisi büyük yara almıştır. Ayrıca Soma kazası sonrası işgüvenliği yönetmelikleriyle uygulamaya koyulan yeni düzenlemelerin (zorunlu özel sigorta, personel takip sistemi vb.) getirdiği ağır maliyetleri sektör karşılayamaz duruma gelmiştir.**

Rödevanslı saha işletmecilerinin ve kentin içinde bulunduğu bu sıkıntılı durum Enerji Bakanına, hükümet yetkililerine her platformda sürekli aktarılarak torba yasayla getirilen maliyetlerin

karşlanması talep edilmiş, üretim ve istihdamın devamının gerekliliği anlatılmıştır. Bu yoğun çabaların sonucu Enerji Bakanımızın ve hükümet yetkililerinin Torba yasayla gelen maliyetlerin karşılanması için yasa çıkarılacağına sözü verilmesi üzerine, özel firmalar büyük bir özveriyle Kasım 2014 de rödevanslı sahalarda kısmen üretime başlamıştır. Torba yasa öncesi 4.600 lere düşen ve torba yasadaki 1.500 lere düşen istihdam adedi 3.500 lere çıkmıştır. Ancak torba yasayla gelen maliyetlerin tamamının karşılanmaması nedeniyle istihdam yene azalarak 1.750 seviyesine düşmüştür.

18 Şubat 2015 de yayımlanarak yürürlüğe giren 'Maden Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' un Ek 29. maddesinde; söz konusu torba yasa ile rödevans sözleşmelerinde meydana gelen maliyet artışlarının ödenmesi ve fiyat farkına ilişkin esas ve usullerin Enerji Bakanlığının teklifi ile Bakanlar Kurulunca belirleneceği hükme bağlanmıştır. Bu yasanın çıkması faaliyetlerini zorlukla ve zararına devam eden rödevanslı saha işletmecileri ve çalışanlarını umutlandırmıştır.

Yasanın çıkmasıyla Zonguldak Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı 22 adet rödevanslı saha işletmecisi firma ile çalışma başlatılmış, Torba yasa öncesi 2.000 TL civarındaki bir işçinin aylık toplam maliyeti 3.650 TL ve bir işçi için ortalama aylık ek maliyet 1.652 TL, ton başı ek maliyet ise firmalara göre 50,00 TL ile 65,00 TL arasında hesaplanarak ortalama ek maliyet 56,62 TL olarak hem Enerji Bakanlığına hem de ruhsat sahibi TTK ya sunulmuştur.

Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK)'da rödevanslı sahalardaki işletmelerde torba yasadaki kaynaklanan ek maliyetleri işçi başına 1.521,90 TL olarak hesaplayarak Enerji Bakanlığına resmi yazı ile bildirmiştir.

Sn. Başbakan Ahmet DAVUTOĞLU, 19 Mayıs 2015 de Zonguldak mitinginde " Başbakan olduktan sonra ilk toplantı madencilik üzerine oldu. Bir tek kardeşimizin dahi iş sağlığı ve güvenliği sorunu yaşamamasını istemiyoruz. Hiçbir madencinin ücreti iki asgari ücretten daha az olmayacak. Emeklilik yaşını 43'e kim çekti? Maaşı en az iki asgari ücret şartını kim getirdi? AK Parti. Haftada iki gün tatili kim getirdi? Biz meseleyi gördük mü, meselenin üstünü kapatmayız. Meselenin üstüne üstüne yürür, çözeriz."

"ZONGULDAK'A MÜJDELERLE GELDİM" Zonguldak'ta rödevanslı özel maden ocaklarında çalışan 4 bine yakın işçinin işini kaybetme riskiyle karşılaştığını ifade eden Başbakan Ahmet Davutoğlu, özel sektördeki işverenlerin sıkıntılarını çözdüklerini dile getirdi.

"Baktık ki bu getirdiğimiz kural bu getirdiğimiz sistem bazı işverenlerimiz için zorluk getiriyor ve bazı işyerleri kapandı. 4 bine yakın madencimiz işini kaybetme riskiyle karşılaştı. Gelmeden önce Bakanlar Kurulu'nda imzaya açtım. Redevansların ve işverenlerin fiyat farkı düzenlemesini yapıyoruz.

Buradan işverenlerimize sesleniyorum, bu düzenleme ile birlikte inşallah bütün işçilerimiz işlerine geri dönecek. İşçimizin hukukunu koruduk, işverenimizin önünü açtık. İşte bizim iş anlayışımız budur"

diyerek müjde vermesine rağmen, 23.05.2015 tarihli Resmi Gazete' de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı'nda rödevanslı sahalardaki ek maliyetlerin rödevans tutarı ile sınırlı kalmak kaydıyla üretilen ton başına verileceği belirtilmektedir. Bakanlar Kurulu Kararına göre

yapılan hesaplamalarda ton başına 22,00 TL gibi bir maliyetin karşılandığı görülmektedir. Ancak, bu düzenleme ile işletmelere Torba Yasa ile yüklenen 60,00 TL'lik ton başı maliyetin yarısı bile karşılanamamaktadır.

Bu koşullarda üretim ve istihdamı arttırarak faaliyetlerimizi sürdürme imkânı kalmamıştır. Hükümet yetkililerinin Torba yasayla gelen maliyetlerin karşılanması için yasa çıkarılacağıının sözü verilmesi üzerine, 1.500 lere düşen istihdam rakamı 3.500 lere çıkmış ancak, yasayla ek maliyetlerin tamamının karşılanmaması nedeniyle zor durumda kalan işletmeler personel azaltması ve bir kısmının kapatması nedeniyle istihdam rakamları tekrar 1500 seviyelerine düşmüştür.

Zonguldak Ticaret ve Sanayi Odası olarak 6552 sayılı torba yasanın getirdiği ek maliyetlerin karşılanmasını talep etmekteyiz. Tek isteğimiz zaten zor koşullarda üretim yapan işletmelerde torba yasa ile gelen ek maliyetlerin tamamının karşılanmasıdır. 15.06.2015 tarihli ve 2015/7765 sayılı kararname ile 60,00TL'lik ek maliyetin 22,00 TL'si ancak karşılanmış geri kalan 38,00 TL'lik ek maliyet İşletmecilerin üzerinde kalmıştır. Bu düzenleme sektörün içinde bulunduğu sıkıntıları aşmak için yeterli olmamıştır. İşgüvenliği kanunu ve yönetmeliklerinde yapılan değişiklikler ise ek yatırımı gerektiren yaptırımlar içermektedir. İşgüvenliği mevzuatında yapılan değişiklikler ton başına ilave 30-40 TL lik yük getirmiştir. İşletmeler torba yasadaki kaynaklanan maliyet artışları yanı sıra İşgüvenliği mevzuatının da getirdiği ek maliyetlerle toplamda ton başına 100 TL' yi bulan maliyet artışı karşısında varlıklarını dolayısıyla üretim ve istihdamı sürdüremez durumdadır.

Ayrıca; Seçim beyannamesinde 2016 yılı itibarıyla asgari ücretin 1.300 TL net olarak belirleneceği ilan edilmiştir. Yeraltında asgari ücret normal asgari ücretin iki katı olduğundan işletmeler üzerine ilave büyük bir yük daha binecektir. Bu durumda işletmelerin varlıklarını sürdürmeleri imkansız hale gelmektedir. Asgari ücret komisyonunda, tehlike sınıflarına göre asgari ücret belirlenirken, yeraltı işyerleri için ayrı bir asgari ücret belirlenerek şu andaki mevcut durumun korunmasını talep etmekteyiz.

TORBA YASA İLE GELEN 60,00 TL TON BAŞI EK MALİYETİN 22,00 TL'Sİ YENİ DÜZENLEME İLE KARŞILANMIŞ OLUP, GERİYE KALAN 38,00 TL'NİN KARŞILANMASI İÇİN;

15.06.2015 tarihli ve 2015/7765 sayılı kararname ekinde aşağıdaki değişikliklerin Bakanlar Kurulu Kararı ile yapılmasını talep etmekteyiz.

KARAR

MADDE 1 - 15/6/2015 tarihli ve 2015/7765 sayılı Bakanlar Kurulu Kararın 1. Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 1 - 8/5/2015 tarih ve 2015/7703 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan, 3213 sayılı Maden Kanununun geçici 29 uncu maddesi kapsamında devam eden rödövens sözleşmelerinde, yer altındaki maden işlerinde meydana gelen maliyet artışları için fiyat farkı ödenmesine ilişkin Kararın 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

$$\text{“a) Ücret Maliyetindeki Artış (F}_{\text{Ü}}) = K * F_g * Y_r * B_y * [(a_2 * (I_s / I_i) + (1 - a_2)) - 1] \text{”}$$

MADDE 2 - 8/5/2015 tarihli ve 2015/7703 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan, 3213 sayılı Maden Kanununun geçici 29 uncu maddesi kapsamında devam eden rödövens sözleşmelerinde, yer altındaki maden işlerinde meydana gelen maliyet artışları için fiyat farkı ödenmesine ilişkin Kararın;

(1) 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

$$\text{“b) Çalışma Sürelerinin Azaltılması (F}_{\text{Ç}}) = K * F_g * a_2 * B_y * Y_r * [(Ç_{\text{ö}} - Ç_s) / Ç_{\text{ö}}] \text{”}$$

(2) 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“c) Yeraltı İşlerinde Çalışan İşçilerin Yıllık Ücretli İzin Sürelerinin Dörder Gün Arttırılması (F}_{\text{i}}) = K * F_g * a_2 * B_y * Y_r * (İ_a / İ_y) \text{”}

(3) 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“ç) Fiyat Farkı (F}_{\text{T}}) = F_{\text{Ü}} + F_{\text{Ç}} + F_{\text{i}} şeklinde hesaplanan fiyat farkı güncel rödövens birim fiyatının (F}_{\text{g}}) iki katını aşamaz.”

(4) 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“d) F}_{\text{g}} = Fiyat farkı hesaplamasının yapıldığı ayda geçerli olan güncel birim fiyatı,”

(5) 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“e) K = Kömür Cinsi Katsayısı. Linyit çıkartılan işyerleri için 1 (bir), Taşkömürü çıkartılan işyerleri için 2 (iki) olarak alınacak sabit katsayı değerini,”

(6) 5 inci maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(4) Rödovens payı dikkate alınarak F}_{\text{g}} değerinin belirlendiği durumlarda, linyit çıkartılan işyerlerinde a_2 katsayısı, her bir sözleşme için onaylı iş programı ile mali tablolar dikkate alınarak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının onayı ile 1’ e kadar arttırılabilir. Taşkömürü çıkartılan işyerlerinde a_2 katsayısı 1 olarak alınır.”

(7) 5 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(10) Fiyat farkının güncel rödövens birim fiyatını aştığı durumlarda, aşan kısım Genel Bütçeden karşılanır.”